

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	5
2. Hesabatların tərtibatının əsası.....	5
3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı.....	6
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələri	16
5. Seqmentlər üzrə məlumat	17
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	18
7. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər.....	18
8. Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	18
9. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	20
10. Əmlak və avadanlıqlar	21
11. Qeyri-maddi aktivlər.....	22
12. Vergilər	22
13. Digər aktivlər və öhdəliklər	23
14. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər.....	24
15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər.....	25
16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları	25
17. Kapital	25
18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	26
19. Xalis haqq və komissiya gəliri.....	27
20. İşçilər üzrə xərclər	27
21. Ümumi və inzibati xərclər	27
22. Risklərin idarə olunması	28
23. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.....	34
24. Aktivlərin və öhdəliklərin müddətlər üzrə təhlili	36
25. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması.....	36
26. Kapitalın adekvatlığı	38
27. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	38

Building a better
working world

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th Floor
153, Neftçilər avenue
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 7020
Fax: +994 (12) 490 7017
www.ey.com/az

Ernst & Yanq Holdings (SiAyEs) Bi.Vi.
Port Baku Towers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
153 Neftçilər prospekti
Bakı, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 7020
Faks: +994 (12) 490 7017

Müstəqil auditorun hesabatı

Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə

Biz Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin və onun törəmə müəssisəsinin 31 dekabr 2014-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və 2014-cü il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatın icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditı Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün audit prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mühakiməsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisənin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və audit olunmuş müəssisənin rəhbərliyi tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqli olub-olmadığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2014-cü il tarixinə Yapı Kredi Bank Azərbaycan QSC-nin və onun törəmə müəssisəsinin maliyyə vəziyyətini və 2014-cü il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

14 aprel 2015-ci il

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2014-cü il tarixinə***(min Azərbaycan manatı ilə)*

	Qeydlər	2014	2013
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	54,412	59,308
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	4,513	11,023
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	262,331	218,271
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	9	8,753	5,045
Əmlak və avadanlıqlar	10	13,335	12,547
Qeyri-maddi aktivlər	11	6,683	4,757
Digər aktivlər	13	1,895	2,779
Cəmi aktivlər		351,922	313,730
Öhdəliklər			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	14	69,513	93,098
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	15	169,383	150,084
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	38,376	-
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		1,317	-
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	12	556	674
Digər öhdəliklər	13	4,858	3,849
Cəmi öhdəliklər		284,003	247,705
Kapital	17		
Səhm kapitalı		46,811	46,811
Bölüşdürülməmiş mənfəət		21,108	19,214
Cəmi kapital		67,919	66,025
Cəmi öhdəliklər və kapital		351,922	313,730

Maliyyə hesabatlarını Bankın İdarə Heyəti adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Altan Şentürk

İdarə Heyətinin Sədri / Baş Direktor

Xalidə Həsənova

Mühasibatlığa Nəzarət Departamentinin Müdiri

14 aprel 2015-ci il

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə***(min Azərbaycan manatı ilə)*

	Qeydlər	2014	2013
Faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		34,356	25,360
İnvestisiya qiymətli kağızları		267	192
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		102	307
		34,725	25,859
Faiz xərci			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(6,310)	(3,051)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(3,743)	(2,789)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(761)	-
		(10,814)	(5,840)
Xalis faiz gəliri		23,911	20,019
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	8	(3,975)	(1,906)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri		19,936	18,113
Xalis haqq və komissiya gəliri	19	7,824	7,170
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan xalis gəlirlər:			
- dilinq əməliyyatları		3,647	3,380
- xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi		39	35
Digər gəlir		14	15
Qeyri-faiz gəliri		11,524	10,600
İşçilər üzrə xərclər	20	(12,315)	(11,359)
Ümumi və inzibati xərclər	21	(10,218)	(9,310)
Köhnəlmə və amortizasiya	10, 11	(4,735)	(3,602)
(Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar)/Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatların qaytarılması		(471)	177
Qeyri-faiz xərci		(27,739)	(24,094)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		3,721	4,619
Mənfəət vergisi xərci	12	(1,827)	(1,248)
İl üzrə mənfəət		1,894	3,371
İl üzrə digər məcmu gəlir		-	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		1,894	3,371

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə***(min Azərbaycan manatı ilə)*

	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Bölüşdürülməmiş mənfəət</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2012-ci il	46,811	15,843	62,654
İl üzrə mənfəət	–	3,371	3,371
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	–	3,371	3,371
31 dekabr 2013-cü il	46,811	19,214	66,025
İl üzrə mənfəət	–	1,894	1,894
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	–	1,894	1,894
31 dekabr 2014-cü il	46,811	21,108	67,919

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə***(min Azərbaycan manatı ilə)*

	Qeydlər	2014	2013
Əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		35,694	25,181
Ödənilmiş faiz		(9,255)	(4,572)
Alınmış haqq və komissiya		9,518	8,596
Ödənilmiş haqq və komissiya	19	(1,488)	(1,298)
Xarici valyuta ilə diling əməliyyatlarından zərərləri çıxmaqla reallaşdırılmış gəlir		3,647	3,380
Alınmış digər gəlir		14	15
İşçilər üzrə ödənilmiş xərclər		(12,059)	(11,198)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(10,203)	(9,361)
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitləri		15,868	10,743
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artma)/azalma</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		6,482	(7,045)
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(48,942)	(70,575)
Digər aktivlər		869	1,350
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artma/(azalma)</i>			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(24,524)	42,991
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		18,523	44,656
Digər öhdəliklər		(620)	660
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə olunmuş)/əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(32,344)	22,780
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(628)	(1,405)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə olunmuş)/əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(32,972)	21,375
İnvestisiya fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaitləri			
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının alınması		(21,606)	-
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının satışı və geri qaytarılmasından daxilolmalar		17,864	1,029
Əmlak və avadanlıqların alınması		(3,223)	(4,680)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	11	(3,530)	(2,600)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə olunmuş xalis pul vəsaitləri		(10,495)	(6,251)
Maliyyə fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaitləri			
Buraxılmış istiqrazlardan daxilolmalar		38,532	-
Maliyyə fəaliyyətindən əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		38,532	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		39	35
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artma		(4,896)	15,159
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə		59,308	44,149
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	6	54,412	59,308

(min Azərbaycan manatı ilə)

1. Əsas fəaliyyət

Yapi Kredi Bank Azərbaycan ("Yapi Kredi Bank") Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir və Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Yapi Kredi Bank Azərbaycan məhdud məsuliyyətli qapalı səhmdar cəmiyyətdir və Azərbaycanın normativ-hüquqi aktlarına uyğun olaraq qurulmuşdur.

Yapi Kredi Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommersiya və pərakəndə bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsidir. Yapi Kredi Bank Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") 11 yanvar 2000-ci ildə verdiyi 243 qeydiyyat nömrəli tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Yapi Kredi Bank Azərbaycan Respublikasının 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu digər şərtlər nəzərdə tutulmadığı halda fiziki şəxslərin 30 AZN-ə qədər əmanətlərinin tam qaytarılmasına zəmanət verir. Yapi Kredi Bankın qeydiyyatla alınmış ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1078, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi, 73G.

31 iyul 2007-ci il tarixində Yapi Kredi Bank, Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində Yapi Kredi Invest MMC adlı tam mülkiyyətində olan broker törəmə müəssisəsini ("Törəmə müəssisə") qeydiyyatla almışdır. Törəmə müəssisə 2008-ci ilin fevral ayında əməliyyatlarına başlamış və dilinq və broker əməliyyatları ilə məşğul olur. Törəmə müəssisəsinin rəsmi ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1078, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi, 73G.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına Yapi Kredi Bankın və onun törəmə müəssisəsinin (birlikdə "Bank") maliyyə hesabatları daxildir.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 14 filialı (2013-cü il: 13 filial), 1 müştəri xidmətləri şöbəsi (2013-cü il: 1) və 1 valyuta mübadilə məntəqəsi (2013-cü il: 1) vardır. 31 dekabr 2014-cü il tarixinə Bankın 463 işçisi olmuşdur (2013-cü il: 424).

31 dekabr 2014-cü və 2013-cü il tarixlərinə Bankın mövcud səhmlərinə aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

Səhmdar	%
Yapi ve Kredi Bankası A.Ş.	99.8
YK Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	0.1
YK Lease A.Ş.	0.1
Cəmi	100.0

Türkiyədə təsis edilmiş müəssisə "Yapi ve Kredi Bankası A.Ş." ("YKB") Bankın əsas ana şirkətidir. YKB-nin səhmləri 1987-ci ildən etibarən İstanbul Fond Birjasında ("İFB") alınıb-satılır. 31 dekabr 2014-cü il tarixinə YKB-nin səhmlərinin 18.20%-i birjalarda açıq şəkildə alınıb-satılırdı (31 dekabr 2013-cü il: 18.20%). Qalan 81.80% Koç Finansal Hizmetler A.Ş. ("KFS") şirkətinin mülkiyyətindədir. KFS şirkətinin əsas səhmdarları "UniCredito Italiano SPA" və "Koç Holding" şirkətləridir və hər birinin mülkiyyət payı 50% təşkil edir.

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi ("MUBSK") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı Bankın hesabat və funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında rəqəmlər, səhmlərin sayı və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı (AZN) ilə təqdim edilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, aşağıdakı mühasibat uçotu prinsiplərində göstərilənlər istisna olmaqla, ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır. Məsələn, satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar ədalətli dəyərə yenidən ölçülmüşdür.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Bank 1 yanvar 2014-cü il tarixindən və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilən aşağıdakı düzəliş edilmiş MHBS-ləri qəbul etmişdir:

İnvestisiya müəssisələri (10 sayılı MHBS, 12 sayılı MHBS və 27 sayılı MUBS-a düzəlişlər):

Bu düzəlişlər 10 sayılı MHBS əsasında investisiya müəssisəsi anlayışına uyğun olan müəssisələr üçün konsolidasiya tələbi ilə bağlı bir istisnayı nəzərdə tutur. Konsolidasiya ilə bağlı istisnaya görə investisiya müəssisələri törəmə müəssisələrini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan aktivlər kimi uçota almalıdır. Düzəliş Banka aid deyil, çünki Bank 10 sayılı MHBS əsasında investisiya müəssisəsi anlayışına uyğun deyil.

32 sayılı MUBS-a Düzəlişlər "Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi"

Bu düzəlişlərdə "hazırda qanuni qüvvəyə minmiş qarşılıqlı əvəzləşdirmə hüququna malikdir" sözləri izah edilir. Eyni zamanda düzəlişlər sinxron olmayan ümumi hesablaşma mexanizmlərini tətbiq edən hesablaşma sistemlərinə qarşılıqlı əvəzləşdirmə meyarının tətbiqi qaydasını izah edir. Bu düzəlişlər Bankın maliyyə vəziyyətinə heç bir təsir göstərməmişdir.

21 sayılı BMHŞK şərh "Yığılmalar"

21 sayılı BMHŞK şərh izah edir ki, müəssisə yığımla bağlı öhdəliyi müvafiq qanunvericiliyin müəyyən etdiyi ödənişə səbəb olan əməliyyat baş verdiyi anda tanınmalıdır. Bundan əlavə, şərhə izah edilir ki, minimal hədd göstəricisinə bağlı olan yığım öhdəliyi müəyyən edilmiş həmin minimal hədd göstəricisinə çatdıqdan əvvəl tanınmalı deyildir. Bu BMHŞK şərhinin Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri olmamışdır, çünki Bank keçmiş illərdə 21 sayılı BMHŞK şərhinin açıqlanmasını tələb edən "Ehtiyatlar, Şərti Öhdəliklər və Şərti Aktivlər" adlı 37 sayılı MUBS əsasında tanınma prinsiplərini tətbiq etmişdir.

36 sayılı MUBS-a Düzəlişlər "Qeyri-maliyyə aktivləri üzrə bərpa oluna bilən məbləğ haqqında məlumatların açıqlanması"

Bu düzəlişlər "Aktivlərin dəyərsizləşməsi" 36 sayılı MUBS-un tələb etdiyi açıqlamalarla bağlı "Ədalətli dəyər ölçülməsi" adlı 13 sayılı MHBS-in nəzərdə tutulmayan nəticələrini aradan qaldırır. Əlavə olaraq, bu düzəlişlər dəyərsizləşmə zərəri tanınmış və ya dövr ərzində bərpa edilmiş aktivlər və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidlər (PVYV) üzrə bərpa oluna bilən məbləğlərin açıqlanmasını tələb edir. Bu düzəlişlər Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya nəticələrinə heç bir təsir göstərməmişdir.

Konsolidasiya prinsipləri

Törəmə müəssisələr, yəni səsvermə hüquqlarının yarısından çoxu Banka məxsus olan və ya Bankın digər şəkildə əməliyyatlarına nəzarət etmək imkanı olan müəssisələr konsolidasiya edilir. Törəmə müəssisələr nəzarət Banka keçdiyi tarixdən konsolidasiya edilir və nəzarət başa çatdıqdan sonra konsolidasiya dayandırılır. Bütün qrup daxili əməliyyatlar, balanslar və qrup şirkətləri arasında əməliyyatlardan əldə edilən reallaşdırılmamış gəlirlər tamamilə silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürülən aktivin dəyərsizləşməsini göstərmirsə, reallaşdırılmamış zərərlər də silinir. Lazım gəldikdə, Bankın qəbul etdiyi siyasətə uyğunlaşmaq məqsədilə törəmə müəssisələrin uçot siyasətində dəyişiklik aparılır.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payındakı dəyişiklik, nəzarət hüququ dəyişmədikdə, kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Zərərlər defisitli saldo ilə nəticələnsə də, qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir.

Bank törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirdikdə, o, törəmə müəssisənin aktivləri (o cümlədən qudvili) və öhdəlikləri, qeyri-nəzarət paylarının balans dəyəri, kapitalda qeydə alınmış ümumi məzənnə fərqlərini uçotdan silir; əldə edilmiş vəsaitin ədalətli dəyərini, saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərini və mənfəət və ya zərərdə hər hansı əlavəni və ya defisiti tanıyır və əvvəl digər məcmu gəlirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını mənfəətə və ya zərəyə yenidən təsnif edir.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Bank satış üçün mövcud olan qiymətli kağızları və törəmə alətləri kimi maliyyə alətlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür. Həmçinin, amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri Qeyd 23-də açıqlanır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyat zamanı aktivin satılması üçün alına bilən və ya öhdəliyi köçürmək üçün ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənaflərini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma

39 sayılı MUBS ilə əhatə olunan maliyyə aktivləri müvafiq qaydada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, kreditlər və debitor borcları, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar və ya satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinə təsnif edilir. Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanınma zamanı təsnifləşdirir və sonra aşağıda təsvir olunan müəyyən hallarda maliyyə aktivlərini yenidən təsnif edə bilər.

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktivini almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması daxildir.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri

Ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilmiş maliyyə aktivləri "Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri" kateqoriyasına daxil edilir. Maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi o halda təsnif edilir ki, onlar yaxın zamanda satılmaq məqsədilə alınmış olsun. Təyin edilmiş və effektiv hedcinq alətləri olmayan törəmə aktivlər də ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnif edilir. Ticarət məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri üzrə gəlir və ya zərərlər mənfəət və ya zərərdə əksini tapır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, dəyişməz və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur, ticarət qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir və ya satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları kimi göstərilir. Belə aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə əks etdirilir. Gəlir və zərərər mənfəət və ya zərərdə kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarılanda və ya dəyərsizləşəndə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri satış üçün təyin edilmiş və ya yuxarıda göstərilən üç sinifdən heç birinə təsnif edilməyən qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlk tanınmadan sonra satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərlə ölçülür və bu zaman gəlir və ya xərclər investisiyanın tanınması dayanan və ya investisiyanın dəyərsizləşməsi müəyyən edilənə qədər digər məcmu gəlirin tərkibində əks etdirilir. Belə halda əvvəl digər məcmu gəlirin tərkibində əks etdirilmiş məcmu gəlir və ya zərər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda yenidən təsnif edilir. Bununla bərabər effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnif edilməsi

Ticarət üçün saxlanılan aktiv kimi təsnif edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləri artıq yaxın zamanda satılmaq məqsədilə saxlanılırsa, aşağıdakı hallardan birində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kateqoriyasından çıxarıla bilər:

- ▶ yuxarıda göstərilmiş kreditlər və debitor borcları anlayışına uyğun olan maliyyə aktivləri bu halda kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər ki, Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyətində və qabiliyyətində olsun;
- ▶ digər maliyyə aktivləri yalnız nadir hallarda satış üçün mövcud olan və ya ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan aktivlər kimi yenidən təsnif edilə bilər.

Kreditlər və debitor borcları tərifinə uyğun olan satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyətində və imkanına malikdirsə, kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər.

Maliyyə aktivləri yenidən təsnif etmə tarixində ədalətli dəyərlə yenidən təsnif edilir. Mənfəət və ya zərərdə artıq tanınmış olan gəlir və ya zərər qaytarılmır. Yenidən təsnif etmə tarixində maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri onun, hansı daha münasibdirsə, yeni dəyərinə və ya amortizasiya edilmiş dəyərinə bərabər olur.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yüklüliyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

“REPO” və “əks-REPO” razılaşmaları

Qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları (“REPO” razılaşmaları) təminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatları kimi əks etdirilir. “REPO” razılaşmaları əsasında satılmış qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir. Qiymətli kağızları alan tərəf müqavilə şərtlərindən və ya qəbul edilmiş təcrübədən irəli gələrək həmin qiymətli kağızların satılması və ya yenidən girov qoyulması hüququna malik olduqda, “REPO” razılaşmaları əsasında girov qoyulan qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəliklər kredit təşkilatlarına və ya müştərilər qarşısında öhdəliklərin tərkibində təqdim olunur. Geri satılma (“əks-REPO”) razılaşmaları əsasında alınmış qiymətli kağızlar əhəmiyyətli olanda maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca hesab və ya şəraitdən asılı olaraq pul vəsaitləri və ya pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və müştərilərə verilmiş kreditlər kimi əks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alışı qiyməti arasında fərq faiz hesab olunur və effektiv gəlirlilik metodundan istifadə etməklə “REPO” razılaşmalarının müddəti ərzində hesablanır.

Tərəfdaşlara verilmiş qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır. Borc götürülmüş qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin qiymətli kağızlar üçüncü tərəflərə satılanda alış və satış konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda ticarət qiymətli kağızlarından zərərləri çıxmaqla gəlirlərin tərkibində əks etdirilir. Onların qaytarılması öhdəliyi ədalətli dəyərlə ticarət öhdəliyi kimi əks etdirilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Borc vəsaitləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşması Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər, müştərilər qarşısında öhdəliklər və buraxılmış borc qiymətli kağızları daxildir. İlk tanınmadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə borclar silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Bank öz borcunu satın alırsa, o zaman bu borc konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasında fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Lizinq

Operativ lizinq – Bank lizinqalan qismində

Lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Banka ötürülmədikdə, aktivlərin lizinqi operativ lizinq hesab olunur. Operativ lizinq əsasında ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər hissələrə bölmək metoduna əsasən ümumi və adminstrativ xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınmada ölçülməsi

İlkin tanınma zamanı maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə ölçülür. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan alətlərin ədalətli dəyərlərinə əməliyyatla birbaşa əlaqəsi olan xərclər əlavə edilir.

Adətən, ilkin tanınmada maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiymətidir. Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqli olduğunu müəyyən edərsə, onda:

- ▶ Ədalətli dəyər fəal bazarda oxşar aktivlər və ya öhdəliklərin kotirovkaları ilə sübuta yetirilirsə (yəni Səviyyə 1 giriş məlumatları) və ya yalnız müşahidə edilə bilən bazarlarda əldə edilən məlumatları istifadə edən qiymətləndirmə üsullarına əsaslanırsa, Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi gəlir və ya zərər kimi tanıyır;
- ▶ Bütün digər hallarda maliyyə alətinin ilkin qiymətləndirməsində ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi təxirə salmaq üçün düzəliş aparılır. İlk tanınmadan sonra Bank bu təxirə salınmış fərqi gəlir və ya xərc kimi yalnız giriş məlumatları müşahidə edilə biləndə və ya alət uçotdan çıxarılanda tanıyır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyətində olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adı gedişində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Adətən, bu şərtlərə qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalarda rast gəlinmir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi şəkildə təqdim edilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlərlə bağlı Bank əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün ümumi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Bank mühüm olub-olmamasından asılı olmayaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmaması qarşısına gələrsə, həmin aktivləri analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini ümumi şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi fərdi şəkildə aparılmış və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olarsa, zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktivin ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanmağa davam edir. Kreditlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırıldıqda və ya Bankın mülkiyyətinə keçdikdə silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artırırsa və ya azalırsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş aparmaqla əks etdirilir. Gələcək silinmə sonradan bərpa edilirsə, bərpa məbləği konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir.

Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir. Kredit dəyişən faiz dərəcəsi ilə verilmişdirsə, dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi üçün diskontun dərəcəsi, cari effektiv faiz dərəcəsi olacaqdır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması, girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsinin mümkün olub-olmamasından asılı olmayaraq, girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəfləri çıxmaqla girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsindən irəli gələn pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirir.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri Bankın daxili kredit reytingləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektoru, coğrafi mövqeyi, girovun növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətləri bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilir. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən cari bazar məlumatı əsasında düzəlişlər edilir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (misal üçün işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişikliklər və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmi əks etdirən digər amilləri) əks etdirir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılır ki, qiymətləndirilmiş zərərlərlə faktiki nəticələr arasındakı fərqlər azaldılsın.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları üçün Bank hər hesabat tarixində investisiya və ya investisiyalar qrupunun dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını qiymətləndirir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları kimi təsnif edilən kapital investisiyaları ilə bağlı obyektiv dəyərsizləşmə sübutlarına investisiyanın ədalətli dəyərinin ilkin dəyərdən əhəmiyyətli və ya sürəkli şəkildə aşağı düşməsi daxildir. Dəyərsizləşmə sübutları mövcud olanda məcmu zərər – əvvəl mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin çıxmaqla alışı dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasındakı fərq kimi ölçülür – digər məcmu gəlirin tərkibindən çıxarılır və konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə yenidən təsnif edilir. Kapital investisiyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və məcmu gəlir haqqında hesabat vasitəsilə bərpa edilmir, onların dəyərsizləşmədən sonra ədalətli dəyərinin artması digər məcmu gəlirin tərkibində əks etdirilir.

Borc alətləri satıla bilən alətlər kimi təsnif ediləndə dəyərsizləşmə amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri ilə eyni prinsiplərlə qiymətləndirilir. Gələcək faiz gəliri azaldılmış balans dəyərinə əsaslanır və dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin diskont edilməsi üçün istifadə edilən faiz dərəcəsi ilə hesablanır. Faiz gəliri mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Əgər növbəti ildə borc alətinin ədalətli dəyəri artırırsa və bu artma obyektiv olaraq dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərərdə əks etdirildikdən sonra baş vermiş hadisə ilə bağlıdırsa, dəyərsizləşmə zərəri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda bərpa edilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Kreditlərin restrukturizasiyası

Mümkün olduqda Bank girova yiyələnməkdən daha çox kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Bu restrukturizasiyanın uçot qaydası aşağıda təqdim olunur:

- ▶ Kreditin valyutası dəyişmişdirsə, köhnə kredit uçotdan çıxarılır və yeni kredit tanınır.
- ▶ Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlı deyilsə, Bank aşağıda təsvir olunmuş maliyyə öhdəlikləri üçün tətbiq edilən eyni yanaşmadan istifadə edir.
- ▶ Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlıdırsa və şərtlər dəyişdirildikdən sonra kredit dəyərsizləşsə, Bank ilkin effektiv faiz dərəcəsinə istisna etməklə diskontlaşdırılmış yeni pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəri ilə şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl balans dəyəri arasındakı fərqi dövr üzrə ehtiyat ayırmalarında tanıyır. Kreditin şərtləri dəyişdirildikdən sonra kredit dəyərsizləşməmişsə, Bank effektiv faiz dərəcəsinə yenidən hesablayır.

Yeni şərtlər müəyyən edildikdən sonra, kredit artıq vaxtı keçmiş hesab olunmur. Bütün meyarların qarşılınması və gələcək ödənişlərin mümkünliyindən əmin olmaq məqsədilə Bankın rəhbərliyi restrukturizasiya edilmiş kreditləri daim nəzərdən keçirir. Belə kreditlər fərdi və ya ümumi qaydada dəyərsizləşmə üçün qiymətləndirilməkdə davam olunur və onların ödənilən dəyəri kredit üzrə ilkin və ya cari effektiv faiz dərəcəsi istifadə etməklə hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivləri (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Bankın davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyası (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həddi, köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditör qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə və digər məcmu gəlirdə əks etdirilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə zamanətləri

Normal biznes fəaliyyətində Bank akkreditivlər və zamanətlərdən ibarət olan maliyyə zamanətləri verir. Maliyyə zamanətləri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ilk öncə ədalətli dəyərle "Digər öhdəliklər" maddəsində alınmış komissiya haqqı məbləğində əks etdirilir. İlk əks etdirmədən sonra Bankın hər bir zamanət üzrə öhdəliyi aşağıdakı məbləğlərdən yuxarı olanı ilə ölçülür: amortizasiya hesablanmış komissiya haqqı və zamanətdən irəli gələn maliyyə öhdəliyinin ödənilməsi üçün tələb olunan məsrəflərin ən yaxşı qiyməti.

Maliyyə zamanətləri ilə bağlı öhdəliyin artması konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda nəzərə alınır. Alınmış komissiya haqqı mənfəət və ya zərər zamanətin müddəti üzrə bərabər hissələrə bölünməklə əks etdirilir.

Vergilər

Mənfəət vergisi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş və ya faktiki olaraq qüvvəyə minmiş Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvədə və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyəndə və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Müvəqqəti fərqin bərpa edilməsi vaxtı nəzarət altında olduğu və müvəqqəti fərqin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal edildiyi hallar istisna olmaqla, təxirə salınmış mənfəət vergisi törəmə müəssisələrə, assosiasiya olunmuş müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalardan irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə əks etdirilir.

Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tutulur. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanınma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən proqnozlaşdırılan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	<i>il</i>
İcarəyə alınmış əsas vəsaitlərin əsaslı təmiri	4-15
Mebel və qurğular	4-5
Kompüterlər və ofis avadanlığı	4
Nəqliyyat vasitələri	4

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər

Qudvildən başqa qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlk tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərlə bağlı amortizasiya müddəti və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar

Bank ehtiyatları keçmiş hadisənin nəticəsi olan cari (hüquqi və ya konstruktiv) öhdəliyə sahib olduqda, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərələri təcəssüm etdirən resursların xaric olmasının tələb olunacağını ehtimal etdikdə və öhdəliyin məbləğini etibarlı qiymətləndirə biləndə tanınır.

Səhmdar kapitalı

Adi səhmlər kapital kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olan xarici xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin emissiya zamanı səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Seqmentlər üzrə hesabatlar

Bankın seqmentlər üzrə hesabatları aşağıdakı əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır: pərakəndə bank əməliyyatları və korporativ bank əməliyyatları.

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlir Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlirin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanınma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gəlir və xərclər

Ticarət aktivləri və ya satıla bilən aktivlər kimi təsnif edilmiş faiz hesablanan qiymətli kağızlar və amortizasiya olunmuş dəyəri ilə qiymətləndirilən bütün maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirləri və ya xərcləri effektiv faiz dərəcəsi ilə tanınır. Effektiv faiz dərəcəsi qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivinin və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun qeydə alınmış dəyəri dəyərsizləşmə zərərinə görə azalarsa, faiz gəliri, yeni balans dəyərində ilkin faktiki faiz dərəcəsinə təbiiq etməklə əks etdirilir.

Haqq və komissiya gəliri

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Gəlir və xərclərin tanınması (davamı)**► *Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri*

Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri və aktivlərin idarə edilməsi, əmanət və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri üçün haqlar daxildir. Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

► *Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri*

Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Dividend gəliri

Bank ödənişi almaq hüququnu əldə edəndə gəlir tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə funksional valyutada qeydə alınır. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə qüvvədə olan məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya yenidən çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün gəlirlər və zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda "Zərərlər çıxılmaqla xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə gəlir –xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatların tarixlərinə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatın müqavilə üzrə valyuta məzənnəsi ilə ARMB-nin əməliyyat tarixində qüvvədə olan məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə dilinq əməliyyatlarından zərərləri çıxmaqla gəlirlərin tərkibində əks etdirilir. Bank hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr 2014-cü və 2013-cü il tarixlərinə olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir.

	2014	2013
1 ABŞ dolları	0.7844 AZN	0.7845 AZN
1 Avro	0.9522 AZN	1.0780 AZN

Qəbul edilmiş, lakin qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər*9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"*

2014-cü ilin iyul ayında MUBSK 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-in yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya maliyyə alətləri layihəsinin bütün mərhələlərini əks etdirir və 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanınma və Ölçmə" adlı MUBS-u və 9 sayılı MHBS-in bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. Standart təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinqin uçotu üzrə yeni tələbləri təqdim edir. 9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erken tətbiqetməyə icazə verilir. Retrospektiv qaydada tətbiq edilməsi tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. İlk dəfə tətbiq etmənin tarixi 1 fevral 2015-ci il tarixindən əvvəl olduğu halda 9 sayılı MHBS-in əvvəlki (2009, 2010 və 2013-cü illərin) versiyalarının erkən tətbiqinə icazə verilir. 9 sayılı MHBS-in qəbul edilməsi Bankın maliyyə aktivlərinin təsnifatı və ölçülməsinə təsir edəcək, lakin Bankın maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsinə heç bir təsir göstərməyəcək.

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

15 sayılı MHBS 2014-cü ilin may ayında buraxılmış və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modeli tətbiq edir. "İcarələr" adlı 17 sayılı MUBS-un əhatə dairəsində icarə müqavilələri, "Sığorta müqavilələri" adlı 4 sayılı MHBS-in əhatə dairəsində sığorta müqavilələri və "Maliyyə alətləri: Tanınma və Ölçülmə" adlı 39 sayılı MUBS-un (və ya "Maliyyə alətləri" adlı 9 sayılı MHBS, erkən tətbiq edildikdə) əhatə dairəsində maliyyə alətləri və digər müqavilə hüquqları və öhdəliklərindən irəli gələn gəlirlər 15 sayılı MHBS-in əhatə dairəsinə daxil olmur və müvafiq standartla idarə edilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər (davamı)

15 sayılı MHBS-ə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır. 15 sayılı MHBS-in prinsipləri gəlirlərin ölçülməsi və tanınmasına daha strukturlu yanaşmanın tətbiqini təmin edir.

Gəlirlər üzrə yeni standart bütün müəssisələrə tətbiq edilir və MHBS-in gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart 1 yanvar 2017-ci il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bank hazırda 15 sayılı MHBS-in təsirini qiymətləndirir və yeni standartı tələb edilən tarixdə qəbul etməyi planlaşdırılır.

16 sayılı MUBS-a və 38 sayılı MUBS-a düzəlişlər: Məqbul köhnəlmə və amortizasiya metodlarının aydınlaşdırılması

Düzəlişlər 16 və 38 sayılı MUBS-da gəlirlərin aktivin istifadəsi prosesində sərf edilən iqtisadi faydaların sxemini deyil, biznesin (aktivin daxil olduğu) həyata keçirilməsindən əmələ gələn iqtisadi faydaların sxemini əks etdirməsi prinsipinə aydınlıq gətirir. Nəticədə, gəlirlərə əsaslanan metod əmlak, qurğu və avadanlığın köhnəlməsi üçün istifadə edilə bilməz və yalnız çox nadir hallarda qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası üçün istifadə edilə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Banka təsir göstərməsi gözlənilmir, çünki Bank uzunmüddətli aktivlərinə köhnəlmə hesablamaq üçün gəlirlərə əsaslanan metoddan istifadə etmir.

2010-2012-ci illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu düzəlişlər 1 iyul 2014-cü il tarixindən qüvvəyə minir və bunların Banka əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

8 sayılı MHBS "Əməliyyat seqmentləri"

Düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilir və aşağıdakılara aydınlıq gətirir:

- Müəssisə 8 sayılı MHBS-in 12-ci bəndindəki cəmləşdirmə meyarlarının tətbiqi zamanı rəhbərliyin mühakimələrini, o cümlədən cəmləşdirilmiş əməliyyat seqmentlərinin və seqmentlərin "oxşar" olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün istifadə edilən iqtisadi xüsusiyyətlərin (misal üçün, satış və ümumi marja) qısa təsvirini açıqlamalıdır;
- Seqment aktivlərinin cəmi aktivlərlə tutuşdurulmasına dair məlumat (eynilə də seqment öhdəliklərinə dair məlumat) yalnız əməliyyat qərarlarını qəbul edən şəxsə həmin tutuşdurma haqqında hesabat verilməli olanda açıqlanmalıdır.

13 sayılı MHBS-ə düzəlişlər: "Qısamüddətli debitor və kreditor borcları"

13 sayılı MHBS-ə bu düzəliş "Nəticələrin çıxarılması üçün əsas" bölməsində izah edir ki, müəyyən edilmiş faiz dərəcələri olmayan qısamüddətli debitor və kreditor borcları diskontun təsiri əhəmiyyətli olmayanda hesab-fakturada göstərilən məbləğlə ölçülə bilər.

16 sayılı MUBS "Əmlak, qurğu və avadanlıq" və 38 sayılı MUBS "Qeyri-maddi aktivlər"

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir. 16 sayılı MUBS və 38 sayılı MUBS-da göstərilir ki, aktiv ümumi və ya xalis balans dəyəri ilə müşahidə edilə bilən məlumatlara istinad etməklə yenidən qiymətləndirilə bilər. Bundan əlavə, yığılmış köhnəlmə və amortizasiya aktivin ümumi və balans dəyəri arasındakı fərqdır.

24 sayılı MUBS "Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması"

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, idarə edən müəssisə (rəhbər heyət xidmətlərini göstərən müəssisə) – barəsində məlumatlar açıqlanmalı olan əlaqəli tərəfdir. Bundan əlavə, idarə edən müəssisənin xidmətlərindən istifadə edən müəssisə idarəetmə xidmətləri üçün çəkilmə xərcləri açıqlamalıdır.

2011-2013-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu düzəlişlər 1 iyul 2014-cü il tarixindən qüvvəyə minir və bunların Banka əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

13 sayılı MHBS "Ədalətli dəyərin ölçülməsi"

Düzəliş əvvəlki dövrlərə tətbiq edilir və göstərir ki, 13 sayılı MHBS-in əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsi maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərindən əlavə 9 sayılı MHBS (və ya müvafiq hallarda 39 sayılı MUBS) ilə əhatə edilən digər müqavilələrə də aiddir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

2012-2014-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu düzəlişlər 1 iyul 2016-cı il tarixindən qüvvəyə minir və bunların Banka əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

7 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar – xidmət müqavilələri"

7 sayılı MHBS müəssisədən tanınması ümumiyyətlə dayandırılan köçürülmüş aktivdə davam edən iştirak haqqında açıqlamaların edilməsini tələb edir. Şuradan xidmət müqavilələrinin bu açıqlama tələblərinin tətbiq edilməsi məqsədləri üçün davam edən iştirak olub-olmadığı soruşulmuşdur. Düzəliş izah edir ki, haqqı daxil edən xidmət müqaviləsi maliyyə aktivində davam edən iştirak ola bilər. Açıqlamaların tələb edilib-edilmədiyini qiymətləndirmək üçün müəssisə MHBS 7.B30 və MHBS 7.42C bəndlərində nəzərdə tutulan davam edən iştiraka dair qaydalara uyğun olaraq haqqın və razılaşmanın xüsusiyyətini qiymətləndirməlidir. Düzəliş 1 yanvar 2016-cı il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiq edilməyə icazə verilir. Düzəliş elə tətbiq edilməlidir ki, hansı xidmət müqavilələrinin davam edən iştirak olduğunu müəyyən etmək üçün qiymətləndirmə retrospektiv qaydada tətbiq edilməli olsun. Lakin, tələb edilən açıqlamaların müəssisənin ilk dəfə olaraq düzəlişləri tətbiq etdiyi illik dövrdən əvvəl başlayan hər hansı dövr üzrə təqdim edilməsinə ehtiyac yoxdur.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələri

Bankın uçot qaydalarını tətbiq edərkən, rəhbərlik, qiymətləndirmələrdən əlavə, maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə daha əhəmiyyətli təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələrdən istifadə etmişdir:

Kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat

Bank kredit və debitor borclarının dəyərsizləşməsini qiymətləndirmək üçün müntəzəm qaydada onların təhlilini aparır. Borcların maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdığı və analoji borcların haqqında faktiki məlumatların mənbəyi az olduqda Bank dəyərsizləşmə zərərlərinin qiymətləndirilməsində özünün təcrübəli mühakiməsindən istifadə edir. Eynilə, Bank qrupa daxil olan borcların öhdəlikləri ödəmək statusunda mənfəəti dəyişikliklərə və ya Bankın daxilində aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqəli olan dövlət və ya yerli iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə işarə edən müşahidə edilən məlumatlar əsasında gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişiklikləri qiymətləndirir. Rəhbərlik kreditlər və debitor borcları qrupları üzrə kredit riski xarakteristikası və obyektiv dəyərsizləşmə sübutları olan aktivlərlə bağlı zərərlərin strukturu haqqında tarixi məlumatlar əsasında qiymətləndirmələrdən istifadə edir. Bank cari şəraitləri əks etdirmək məqsədilə kreditlər və ya debitor borcları qrupu üçün müşahidə edilən məlumatlarda düzəliş aparmaq üçün özünün təcrübəli mühakiməsindən istifadə edir.

Girovun dəyərinin müəyyən edilməsi

Rəhbərlik müntəzəm qaydada girovun bazar dəyərini nəzərdən keçirir. Rəhbərlik cari vəziyyəti əks etdirmək məqsədilə təcrübəsi əsasında mühakimə edir və ya müstəqil rəydən istifadə edir. Tələb olunan məbləğ və girov tərəfdaşın kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır.

Əmlak və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti

Rəhbərlik, əmlak və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu ehtimal Bankın həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərənin əldə edilməsini planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər hesabat tarixində yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Mümkün olanda, bu mexanizmlər müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün mühakimələr istifadə olunur. Mühakimələr uzunmüddətli maliyyə aktivləri üçün likvidlik riski, kredit riski və dəyişkənlik kimi məlumatları nəzərə alır. Bu amillər haqqında fərziyyələrdə dəyişikliklər maliyyə alətlərinin hesabatda göstərilən ədalətli dəyərinə təsir göstərə bilər.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması

Adi fəaliyyətində Bank əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı MUBS maliyyə alətlərinin ilk öncə ədalətli dəyərləri əsasında tanınmasını tələb edir. Müəyyən əməliyyatlar fəal bazarda aparılmadığı təqdirdə, onların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələri ilə qiymətləndirilməsini müəyyən etmək üçün mühakimələr tətbiq edilir. Mühakimə əlaqəli olmayan tərəflər arasında oxşar əməliyyatlar üçün qiymətlərin təyin edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili əsasında verilir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

5. Seqmentlər üzrə məlumat

İdarəetmə məqsədləri üçün Bank məhsullara və xidmətlərə görə iki əməliyyat seqmenti üzrə bölgü etmişdir:

Pərakəndə bank əməliyyatları	Əsasən fiziki şəxslərdən depozitlərin cəlb olunması, istehlak kreditlərinin, overdraftların verilməsi, kredit kart xidmətlərinin və vəsaitlərin köçürülməsi xidmətlərinin göstərilməsi.
Korporativ bank əməliyyatları	Əsasən korporativ müştərilərə və təşkilatlara ssudaların verilməsi və digər kredit xidmətlərinin göstərilməsi, depozitlərin cəlb olunması və cari hesabların açılması.

Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq təsərrüfat bölmələrinin nəticələrini izləyir. Seqmentin nəticələri, aşağıdakı cədvəldə göstərilirdiyi kimi, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət və ya zərərdən fərqli olaraq ölçülür.

Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri üçüncü tərəflərlə əməliyyatlarla oxşar qaydada, bir-birindən asılı olmayan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

2014-cü və 2013-cü illərdə hər hansı bir xarici müştəri və ya biznes tərəfdaşı ilə əməliyyatlardan Bankın cəmi gəlirinin 10%-nə və ya daha çox hissəsinə bərabər olan məbləğdə gəlir əldə edilməmişdir.

Aşağıdakı cədvəllərdə Bankın əməliyyat seqmentlərinə dair gəlir, xərc və mənfəət haqqında məlumat təqdim olunur.

	<i>Pərakəndə bank əməliyyatları</i>	<i>Korporativ bank əməliyyatları</i>	<i>Bölüşdürül- məmiş</i>	<i>Cəmi</i>
2014				
Gəlirlər				
Faiz gəliri	19,958	14,500	267	34,725
Haqq və komissiya gəliri	6,745	2,567	-	9,312
Qeyri-faiz gəliri	2,127	1,545	28	3,700
Cəmi gəlirlər	28,830	18,612	295	47,737
Faiz xərci	(4,789)	(6,025)	-	(10,814)
Haqq və komissiya xərci	(1,271)	(217)	-	(1,488)
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	(2,466)	(1,509)	-	(3,975)
Qeyri-faiz xərci	(16,144)	(11,385)	(210)	(27,739)
Seqmentlər üzrə nəticələr	4,160	(524)	85	3,721
Mənfəət vergisi xərci	(2,042)	257	(42)	(1,827)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	2,118	(267)	43	1,894
Seqmentlər üzrə digər məlumat				
Əsaslı məsrəflər	4,378	3,181	59	7,618
2013				
Gəlirlər				
Faiz gəliri	14,464	11,203	192	25,859
Haqq və komissiya gəliri	4,736	3,732	-	8,468
Qeyri-faiz gəliri	1,919	1,511	-	3,430
Cəmi gəlirlər	21,119	16,446	192	37,757
Faiz xərci	(1,256)	(4,584)	-	(5,840)
Haqq və komissiya xərci	(279)	(1,019)	-	(1,298)
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	(1,952)	46	-	(1,906)
Qeyri-faiz xərci	(13,476)	(10,439)	(179)	(24,094)
Seqmentlər üzrə nəticələr	4,156	450	13	4,619
Mənfəət vergisi xərci	(698)	(541)	(9)	(1,248)
İl üzrə mənfəət/ (zərər)	3,458	(91)	4	3,371
Seqmentlər üzrə digər məlumat				
Əsaslı məsrəflər	4,072	3,154	54	7,280

Coğrafi məlumat

31 dekabr 2014-cü və 2013-cü il tarixlərində başa çatan illər üzrə Bankın üçüncü tərəf müştərilərdən gəlirləri Azərbaycan Respublikasında əldə edilmişdir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Kassada olan nağd pul vəsaitləri	20,549	19,890
ARMB-də cari hesablar	11,302	25,118
Digər kredit təşkilatlarında cari hesablar	22,561	14,300
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	54,412	59,308

Digər kredit təşkilatlarında cari hesablara rezident və qeyri-rezident banklarda, müvafiq olaraq, 649 AZN (2013-cü il: 258 AZN) və 21,912 AZN (2013-cü il: 14,042 AZN) məbləğində faiz hesablanan müxbir hesabların qalıqları daxildir.

7. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
ARMB-də məcburi ehtiyatlar	4,505	5,103
Bloklaşdırılmış hesablar	8	8
Banklara verilmiş qısamüddətli kreditlər	–	5,912
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	4,513	11,023

Müştərilərdən cəlb edilmiş vəsaitlərin səviyyəsindən asılı olaraq kredit təşkilatları Mərkəzi Bankda faiz qazandırmayan pul depozitini (məcburi ehtiyatlar) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

31 dekabr 2013-cü il tarixində banklara verilmiş qısamüddətli kreditlərə rezident banklara verilmiş və ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş iki kredit daxildir. Bu kreditlərin ödəmə müddəti, müvafiq olaraq, 7 fevral 2014-cü il və 13 yanvar 2014-cü il tarixlərində başa çatır və illik effektiv faiz dərəcəsi 5%-6.25%-dir.

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Korporativ kreditlər	145,962	118,364
İstehlak kreditləri	88,886	82,937
Kiçik biznes kreditləri	23,521	16,017
İpoteka kreditləri	11,133	4,149
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	269,502	221,467
Çıxılsın – Dəyersizləşmə ehtiyatı	(7,171)	(3,196)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	262,331	218,271

(min Azərbaycan manatı ilə)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat**

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat siniflər üzrə üzləşdirilir:

	<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Kiçik biznes kreditləri</i>	<i>İstehlak kreditləri</i>	<i>İpoteka kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2014-cü il	1,504	377	1,315	-	3,196
İl üzrə xərc	1,509	282	2,011	173	3,975
31 dekabr 2014-cü il	3,013	659	3,326	173	7,171
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmə	1,285	333	234	124	1,976
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə	1,728	326	3,092	49	5,195
	3,013	659	3,326	173	7,171
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxmazdan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği	2,968	853	441	186	4,448
	<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Kiçik biznes kreditləri</i>	<i>İstehlak kreditləri</i>	<i>İpoteka kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2013-cü il	527	32	758	-	1,317
İl üzrə xərc	977	345	584	-	1,906
Silinmiş məbləğlər	-	-	(27)	-	(27)
31 dekabr 2013-cü il	1,504	377	1,315	-	3,196
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmə	956	296	-	-	1,252
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə	548	81	1,315	-	1,944
	1,504	377	1,315	-	3,196
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxmazdan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği	3,359	861	-	-	4,220

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər

31 dekabr 2014-cü ildə başa çatan il üzrə fərdi şəkildə dəyərsizləşmə ehtiyatı ayrılmış kreditlər üzrə hesablanmış faiz gəliri 303 AZN (2013-cü il: 230 AZN) təşkil edir.

ARMB-nin qaydalarına uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya, xüsusi hallarda, məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- ▶ korporativ kreditlər üçün daşınmaz əmlak və ticarət debitor borcları üzrə haqlar, üçüncü tərəf zəminliyi;
- ▶ istehlak kreditləri üçün pul vəsaitləri, kreditə götürülən istehlak əşyaları üzrə haqlar və yaşayış mülkləri üzrə girovlar;
- ▶ avtokreditlər üçün pul vəsaitləri və nəqliyyat vasitələrinin girovları.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərinə nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərinə nəzarət edir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası**

31 dekabr 2014-cü il tarixinə müştərilərə verilən kreditlərin 59,559 AZN-i və ya ümumi kredit portfelinin 22%-i Bankın on ən iri üçüncü tərəf borcalan üzrə (2013-cü il: 45,070 AZN və ya 20%) cəmləşmişdir.

Kreditlər aşağıdakı növ müştərilərə verilmişdir:

	2014	2013
Özəl müəssisələr	145,962	118,364
Fiziki şəxslər	123,540	103,103
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	269,502	221,467

Kreditlər Azərbaycanda aşağıdakı sənaye sektorları üzrə verilmişdir:

	2014	2013
Fiziki şəxslər	123,540	103,103
Ticarət müəssisələri	90,879	65,764
Daşınmaz əmlakın tikintisi	29,408	30,698
İstehsal	25,675	21,902
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	269,502	221,467

9. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları

Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	8,693	3,148
Birjada qiyməti müəyyən edilməyən korporativ səhmlər (Bakı Fond Birjasında 5%-lik mülkiyyət payı)	60	60
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış xəzinə çekləri	–	1,837
Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar	8,753	5,045

Borc qiymətli kağızlarının nominal faiz dərəcələri və ödəmə müddətləri aşağıda təqdim olunur:

	2014		2013	
	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti
Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	3.00%	Dekabr 2023	3.25%	Dekabr 2019
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış xəzinə çekləri	–	–	5.0%	Fevral 2014- Aprel 2014

(min Azərbaycan manatı ilə)

10. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>İcarəyə alınmış əsas vəsaitlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Kompüterlər və ofis avadanlığı</i>	<i>Mebel və qurğular</i>	<i>Nəqliyyat vasitələri</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər					
31 dekabr 2013-cü il	9,557	8,247	1,773	127	19,704
Daxilolmalar	2,035	1,585	468	–	4,088
Silinmələr	(231)	(169)	–	(16)	(416)
31 dekabr 2014-cü il	11,361	9,663	2,241	111	23,376
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2013-cü il	(2,678)	(3,349)	(1,016)	(114)	(7,157)
Köhnəlmə xərci	(1,100)	(1,647)	(383)	(1)	(3,131)
Silinmələr	231	–	–	16	247
31 dekabr 2014-cü il	(3,547)	(4,996)	(1,399)	(99)	(10,041)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2013-cü il	6,879	4,898	757	13	12,547
31 dekabr 2014-cü il	7,814	4,667	842	12	13,335
	<i>İcarəyə alınmış əsas vəsaitlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Kompüterlər və ofis avadanlığı</i>	<i>Mebel və qurğular</i>	<i>Nəqliyyat vasitələri</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər					
31 dekabr 2012-ci il	8,126	5,878	984	134	15,122
Daxilolmalar	1,431	2,370	878	1	4,680
Silinmələr	–	(1)	(89)	(8)	(98)
31 dekabr 2013-cü il	9,557	8,247	1,773	127	19,704
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2012-ci il	(1,757)	(2,030)	(730)	(123)	(4,640)
Köhnəlmə xərci	(921)	(1,319)	(373)	(2)	(2,615)
Silinmələr	–	–	87	11	98
31 dekabr 2013-cü il	(2,678)	(3,349)	(1,016)	(114)	(7,157)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2012-ci il	6,369	3,848	254	11	10,482
31 dekabr 2013-cü il	6,879	4,898	757	13	12,547

31 dekabr 2014-cü il tarixinə tam köhnəlmiş əmlak və avadanlıqların ümumi balans dəyəri 2,406 AZN (2013-cü il: 2,057 AZN) məbləğindədir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

11. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Lisensiyalar</i>	<i>Kompüter proqramları</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər			
31 dekabr 2013-cü il	3,600	3,412	7,012
Daxilolmalar	2,198	1,332	3,530
31 dekabr 2014-cü il	5,798	4,744	10,542
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2013-cü il	(1,804)	(451)	(2,255)
Amortizasiya xərci	(1,235)	(369)	(1,604)
31 dekabr 2014-cü il	(3,039)	(820)	(3,859)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2013-cü il	1,796	2,961	4,757
31 dekabr 2014-cü il	2,759	3,924	6,683
	<i>Lisensiyalar</i>	<i>Kompüter proqramları</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər			
31 dekabr 2012-ci il	2,571	1,841	4,412
Daxilolmalar	1,029	1,571	2,600
31 dekabr 2013-cü il	3,600	3,412	7,012
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2012-ci il	(1,022)	(246)	(1,268)
Amortizasiya xərci	(782)	(205)	(987)
31 dekabr 2013-cü il	(1,804)	(451)	(2,255)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2012-ci il	1,549	1,595	3,144
31 dekabr 2013-cü il	1,796	2,961	4,757

31 dekabr 2014-cü il tarixinə tamamilə amortizasiya olunmuş qeyri-maddi aktivlərin ümumi balans dəyəri 1,276 AZN (2013-cü il: 746 AZN) məbləğindədir.

12. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Cari vergi xərci	(1,945)	(888)
Əvvəlki ilin vergi xərci üzrə dəqiqləşmə	-	(177)
Təxirə salınmış vergi – müvəqqəti fərqlərin qaytarılması və yaranması	118	(183)
Mənfəət vergisi xərci	(1,827)	(1,248)

2014-cü və 2013-cü illər üzrə şirkətlərin (o cümlədən bankların) standart korporativ mənfəət vergisi 20% olmuşdur.

(min Azərbaycan manatı ilə)

12. Vergilər (davamı)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə üzləşdirilir:

	2014	2013
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət	3,721	4,619
Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	(744)	(924)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilməyən məbləğlərin vergiyə təsiri		
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(1,093)	(314)
Digər	10	(10)
Mənfəət vergisi xərci	(1,827)	(1,248)

31 dekabrda təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2012	Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınmış	2013	Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınmış	2014
Müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	–	–	–	(45)	(45)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(770)	(344)	(1,114)	344	(770)
Əmlak və avadanlıqlar	(44)	319	275	(509)	(234)
Qeyri-maddi aktivlər	9	(112)	(103)	27	(76)
Digər öhdəliklər	320	(46)	274	295	569
Digər aktivlər	(6)	–	(6)	6	–
Təxirə salınmış vergi (öhdəliyi)/aktiv	(491)	(183)	(674)	118	(556)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Ödənilməkdə olan məbləğlər	432	1,123
Digər maliyyə aktivləri	432	1,123
Avans ödənişləri	1,388	1,574
Digər qeyri-maliyyə aktivləri	75	82
Digər qeyri-maliyyə aktivləri	1,463	1,656
Digər aktivlər	1,895	2,779

31 dekabr 2014-cü il tarixinə 1,388 AZN (2013-cü il: 1,574 AZN) məbləğində avans ödənişləri əsasən əmlak və avadanlıqların alınması, reklam, sığorta və icarə üçün ödənişlərdən ibarət olmuşdur.

(min Azərbaycan manatı ilə)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2014	2013
Ömlək və avadanlıqların alınması üzrə ödəniləcək məbləğlər	982	286
Plastik kartlar üzrə hesablaşmalar	389	1,375
Digər maliyyə öhdəlikləri	486	271
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,857	1,932
İşçilər üzrə hesablanmış xərclər	1,318	1,086
Təxirə salınmış gəlir	950	738
Ehtiyatlar	494	23
Sosial fondlara kreditor borcları	89	68
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	150	2
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	3,001	1,917
Digər öhdəliklər	4,858	3,849

İşçilər üzrə hesablanmış xərclərə Bankın maliyyə nəticələri ilə bağlı olaraq işçilərə 665 AZN (2013-cü il: 515 AZN) məbləğində mükafat və istifadə edilməmiş məzuniyyət üçün 653 AZN (2013-cü il: 571 AZN) məbləğində hesablamalar daxildir.

31 dekabr 2014-cü və 2013-cü il tarixində təxirə salınmış gəlirlər əsasən plastik kartların, zamanətlərin və akkreditivlərin buraxılması üçün alınmış haqdan ibarətdir.

14. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Banklardan götürülmüş kreditlər	64,475	36,107
Tələbli depozitlər	4,311	37,042
Azərbaycan İpoteka Fondu qarşısında öhdəliklər	727	–
Müddətli depozitlər	–	19,949
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	69,513	93,098

Bank ABŞ dolları ilə tələbli depozitlər üzrə illik 3.00%-3.50% dərəcəsi ilə, Avro ilə isə illik 0.25%-2.50% (2013-cü il: ABŞ dolları üçün illik 3.00%-3.50%, Avro üçün illik 2.00%-2.50%) dərəcəsi ilə faiz ödəyir.

31 dekabr 2014-cü il tarixində bankın Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən maliyyələşdirilən 727 AZN məbləğində kreditləri olmuşdur. Bu kreditlərin ödəmə müddəti 2039-cü ilin iyul ayında başa çatır və illik 1-4% dərəcəsi ilə faiz hesablanır.

2013-cü il ərzində Bank bir rezident kommersiya bankından və iki qeyri-rezident kommersiya bankından 19,949 AZN məbləğində depozitlər cəlb etmişdir. Bu depozitlərin ödəmə müddəti 10 aprel 2014-cü il tarixində başa çatır və bunlara illik 1.51%-5.75% dərəcəsi ilə faiz hesablanır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər

Müştərilər qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Müddətli depozitlər	89,290	79,239
Cari hesablar	80,093	70,845
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	169,383	150,084
Zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılır	56	531

31 dekabr 2014-cü ildə müştərilər qarşısında cəmi öhdəliklərin 54,432 AZN məbləği və ya 32%-i (2013-cü il: 44,910 AZN və ya 30%-i) on ən iri müştəriyə aid olmuşdur.

31 dekabr 2014-cü il tarixində fiziki şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 7.09% (2013-cü il: 7.37%), 31 dekabr 2014-cü il tarixində hüquqi şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 7.53% (2013-cü il: 6.84%) təşkil etmişdir.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakı növ müştərilərlə hesablar daxildir:

	2014	2013
Özəl müəssisələr	112,113	106,253
Fiziki şəxslər	56,496	42,360
İctimai təşkilatlar	774	1,471
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	169,383	150,084

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili:

	2014	2013
Ticarət	60,945	56,621
Fiziki şəxslər	56,496	42,360
Sığorta	39,164	28,052
Daşınmaz əmlakın tikintisi	6,752	12,210
Nəqliyyat və rabitə	5,252	9,370
İctimai təşkilatlar	774	1,471
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	169,383	150,084

16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

31 dekabr 2014-cü il tarixinə buraxılmış borc qiymətli kağızlarının qalığı 38,376 AZN olmuşdur (2013-cü il - sıfır).

20 iyun 2014-cü il tarixində Bank ödəmə müddəti 20 iyun 2016-cı il tarixində başa çatan, nominal dəyəri 15,000 AZN olan yerli istiqrazlar buraxmışdır. 31 dekabr 2014-cü il tarixinə yerləşdirilmiş vəsaitin balans dəyəri 15,044 AZN olmuşdur.

18 dekabr 2014-cü il tarixində Bank ödəmə müddəti 19 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan, nominal dəyəri 30,000 ABŞ dolları olan fərdi yerləşdirmə əsası ilə istiqrazlar buraxmışdır. 31 dekabr 2014-cü il tarixində yerləşdirilmiş vəsaitin balans dəyəri 23,332 AZN olmuşdur.

17. Kapital

31 dekabr 2014-cü və 2013-cü il tarixlərində adi səhmlərin sayı 2,340,535,194 olmuşdur. Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuş hər bir adi səhmin nominal dəyəri 0.02 AZN-dir və bunların hamısı eyni dərəcəlidir. Hər bir səhm bir səs hüququnu verir.

Bankın səhmdar kapitalı səhmdarlar tərəfindən AZN ilə yatırılmış və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylamalarını AZN ilə almaq hüququna malikdirlər.

(min Azərbaycan manatı ilə)

18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər**Əməliyyat mühiti**

Azərbaycan iqtisadi islahatlar aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahat və dəyişikliklərdən, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən asılıdır.

2014-cü ilin ikinci yarısında xam neftin qiymətinin xeyli aşağı düşməsinə nəzərə alaraq iqtisadi artım, kapitalı əldə etmək imkanı və kapitalın dəyəri ilə bağlı mövcud olan qeyri-müəyyənliklər Bankın gələcək maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat və biznes perspektivlərinin nəticələrinə mənfi təsir göstərə bilər. Bundan başqa, Qeyd 27-də təsvir edildiyi kimi 21 fevral 2015-ci il tarixində Azərbaycan manatı iri valyutalara nisbətə təxminən 34% devalvasiya etmişdir.

Hal-hazırda Bankın fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək ucun bütün münasib tədbirləri gördüyündən əmin olan rəhbərliyin fikrinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Bankın nəticələrinə və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətləri ilə üzləşir. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn mümkün öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərh ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilərlər, buna görə də vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarı ilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama aparmaq qərarı qəbul edildiyi ildən əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2014-cü il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Bankın vergi və sosial mövqeləri qəbul ediləcəkdir.

Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

31 dekabrda Bankın təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Kreditlə bağlı öhdəliklər		
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	78,881	73,995
Verilmiş zəmanətlər	24,419	19,931
Akkreditivlər	1,439	2,116
	104,739	96,042
Operativ lizinq üzrə öhdəliklər		
1 ilədək	2,053	1,928
1 ildən 5 ilədək	8,407	8,567
5 ildən artıq	2,439	2,664
	12,899	13,159
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (girov çıxıldıqdan əvvəl)	117,638	109,201
Çıxılsın – zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri (Qeyd 15)	(56)	(531)
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	117,582	108,670

31 dekabr 2014-cü və 2013-cü il tarixlərinə mövcud olan zəmanət məktublarının əksəriyyəti müştərilərə mal və xidmətlərin təchiz edilməsi üçün verilmiş zəmanətlər və müxtəlif təşkilatlarla elan edilmiş tenderlərdə iştirak etmək niyyəti ilə girov kimi müştərilərə verilmiş tender zəmanətlərindən ibarətdir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

19. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Plastik kartlarla əməliyyatlar	4,634	3,304
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	1,890	2,205
Hesablaşma əməliyyatları	1,675	1,685
Zəmanətlər və akkreditivlər	621	641
Agent fəaliyyəti	390	586
Digər	102	47
Haqq və komissiya gəliri	9,312	8,468
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(1,079)	(898)
Hesablaşma əməliyyatları	(301)	(251)
Zəmanətlər və akkreditivlər	(49)	(35)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(26)	(99)
Digər	(33)	(15)
Haqq və komissiya xərcləri	(1,488)	(1,298)
Xalis haqq və komissiya gəliri	7,824	7,170

20. İşçilər üzrə xərclər

İşçilər üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Əmək haqqı və mükafatlar	(9,376)	(8,371)
Sosial sığorta xərcləri	(1,557)	(1,258)
İşçilər üzrə digər faydalar	(1,382)	(1,730)
İşçilər üzrə xərclər	(12,315)	(11,359)

21. Ümumi və inzibati xərclər

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Binadan istifadə və icarə	(2,587)	(2,327)
Təmir və texniki xidmət	(1,533)	(1,367)
Marketinq və reklam	(1,645)	(1,662)
Rabitə	(970)	(879)
Təhlükəsizlik	(959)	(837)
Texniki dəstək xərcləri	(450)	(240)
Hüquq və məsləhət xidmətləri	(436)	(414)
Kommunal xidmətlər	(292)	(202)
Əyləncə	(189)	(171)
Ofis təchizatı	(169)	(245)
Mənfəət vergisi istisna olmaqla, əməliyyat vergiləri	(168)	(83)
İşgüzar səfərlər	(141)	(70)
Üzvlük	(74)	(117)
Sığorta	(56)	(56)
Cərimə və cəzalar	–	(116)
Digər xərclər	(549)	(524)
Ümumi və inzibati xərclər	(10,218)	(9,310)

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Risklərin idarə olunması

Ön söz

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın daim mənfəətlə işləməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat riskinə məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyət daşıyan ayrıca müstəqil orqanlar da vardır.

Direktorlar Şurası

Direktorlar şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələləri üçün məsuliyyətlidir və risklə bağlı müvafiq qərarların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması bölməsi

Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Risklərə nəzarət bölməsi

Risklərə nəzarət bölməsi bütün Bankda risk prinsipləri, qaydaları və limitlərinə uyğunluğu izləmək üçün məsuliyyət daşıyır. Hər bir təsərrüfat qrupuna risklərə müstəqil nəzarət, o cümlədən müəyyən edilmiş limitlərlə müqayisədə riskə məruz qalan pozisiyaların həcminə nəzarət, eləcə də yeni məhsulların və strukturlaşdırılmış əməliyyatların riskinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan mərkəzsizləşdirilmiş bölmə daxildir. Bu bölmə həmçinin risklərin ölçülməsi və hesabat sistemlərində tam əks etdirilməsi üçün məlumatın toplanmasını təmin edir.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üzrə məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabat sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə ən pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə ümumi risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və bu qabiliyyəti qiymətləndirir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Risklərin idarə olunması (davamı)

Ön söz (davamı)

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Mütəmadi olaraq sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında məlumat təqdim edilir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Konsentrasiya biznes tərəfdaşlarının oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olması və nəticədə iqtisadi, siyasi və ya digər şərtlərdəki dəyişikliklərin həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsi imkanlarına oxşar təsir göstərməsindən yaranır. Konsentrasiya Bankın fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərə və sənaye sahələrinə təsir göstərən dəyişikliklərə həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bankın daxili siyasət və prosedurlarına diversifikasiyalı portfelin dəstəklənməsinə yönəlmiş xüsusi prinsiplər daxil edilir. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu sistem hər bir biznes tərəfdaşına müntəzəm olaraq yenidən baxılmalı olan risk reytingini təyin edir. Kredit keyfiyyətinin yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yaranır. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalması nəzərə alınmadan, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə kredit riskinin maksimal həcmi, daha yaxşı onların balans dəyərləri təqdim edir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda göstərilən balans dəyərləri dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yaranan riskin maksimal həcmi deyil, kredit riskinin cari həcmi əks etdirir.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bank müştərilərə zəmanətlər verir. Həmin zəmanətlər Bankın müştərilərin adından ödənişlər aparmağını tələb edə bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kreditlərlə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə kredit riskinin maksimal həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı həmin komponentlərin balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidasiya edilmiş hesabatın kreditlə bağlı səthlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Aşağıdakı cədvəldə yüksək keyfiyyətli maliyyə aktivləri minimal səviyyədə kredit riski olan kreditlərdir, adətən kredit reytingi yüksək səviyyədədir və ya bu səviyyəyə yaxındır və ya çox yaxşı girovla təmin edilmişdir. Yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borcun ödənilməsi tarixi olan müştərilərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri standart səviyyəyə daxil edilir. Qeyri-standart kreditlər kredit müqavilələrinin şərtlərində dəyişiklik edilmiş standart reytingdən aşağı olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməmiş kreditlərdən ibarətdir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Risklərin idarə olunması (davamı)**Kredit riski (davamı)**

2014	Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş		Cəmi
		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart reyting	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərindən başqa)	6	11,302	22,561	-	-	-	33,863
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	4,505	8	-	-	-	4,513
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	-	-	-	-	-	-
Korporativ kreditlər		-	125,820	15,034	2,140	2,968	145,962
İstehlak kreditləri		-	80,199	3,816	4,430	441	88,886
Kiçik biznes kreditləri		-	20,583	2,004	81	853	23,521
İpoteka kreditləri		-	10,600	347	-	186	11,133
		-	237,202	21,201	6,651	4,448	269,502
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	9	8,753	-	-	-	-	8,753
Digər maliyyə aktivləri	13	-	432	-	-	-	432
Cəmi		24,560	260,203	21,201	6,651	4,448	317,063

2013	Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş		Cəmi
		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart reyting	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərindən başqa)	6	25,118	14,300	-	-	-	39,418
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	5,103	5,920	-	-	-	11,023
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	-	-	-	-	-	-
Korporativ kreditlər		-	112,961	-	2,044	3,359	118,364
İstehlak kreditləri		-	79,655	1,668	1,614	-	82,937
Kiçik biznes kreditləri		-	15,094	42	20	861	16,017
İpoteka kreditləri		-	4,147	-	2	-	4,149
		-	211,857	1,710	3,680	4,220	221,467
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	9	5,045	-	-	-	-	5,045
Digər maliyyə aktivləri	13	-	1,123	-	-	-	1,123
Cəmi		35,266	233,200	1,710	3,680	4,220	278,076

Vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlər üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur. Vaxtı keçmiş kreditlərin əksəriyyəti dəyərsizləşmiş hesab olunmur.

Siyasətinə uyğun olaraq Bank kredit portfeli daxilində reytingləri dəqiq və ardıcıl şəkildə tətbiq etməlidir. Bu, mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmnin bütün fəaliyyət növləri, coğrafi bölgələr və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edəcəkdir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır. Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Risklərin idarə olunması (davamı)**Kredit riski (davamı)***Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlərin müddətlərinin maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə təhlili*

2014	30 gündən az	31-60 gün	61-90 gün	90 gündən çox	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
İstehlak kreditləri	254	48	110	4,018	4,430
Korporativ kreditlər	295	1,045	575	225	2,140
Kiçik biznes kreditləri	-	-	37	44	81
İpoteka kreditləri	-	-	-	-	-
Cəmi	549	1,093	722	4,287	6,651
2013	30 gündən az	31-60 gün	61-90 gün	90 gündən çox	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
İstehlak kreditləri	163	130	21	1,300	1,614
Korporativ kreditlər	1,542	-	-	502	2,044
Kiçik biznes kreditləri	-	-	-	20	20
İpoteka kreditləri	2	-	-	-	2
Cəmi	1,707	130	21	1,822	3,680

Qeyd 8-də müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatla bağlı daha ətraflı məlumat təqdim olunur.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Kreditlərin dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər müxtəlif vaxt intervalında vaxtı keçmiş məbləğlərin qalıqlarında hərəkətləri ölçən modelin ("roll-rate") təqdim etdiyi məlumatlardır. Bank dəyərsizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Bank mühüm olan hər bir kredit üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlılığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha çox diqqət tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyərsizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditlərinin) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatlar məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər hesabat tarixində qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyərsizləşməsi müəyyən edilir. Dəyərsizləşmə zərərləri "roll-rate" modelinin təqdim etdiyi məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir. Bundan sonra dəyərsizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

Maliyyə zəmanətləri və akkreditivləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Risklərin idarə olunması (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Bankın pul aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2014				2013			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	32,500	21,537	375	54,412	45,266	12,672	1,370	59,308
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	4,513	-	-	4,513	11,023	-	-	11,023
Müştərilərə verilmiş kreditlər	262,331	-	-	262,331	218,271	-	-	218,271
İnvestisiya qiymətli kağızları	8,753	-	-	8,753	5,045	-	-	5,045
Digər maliyyə aktivləri	432	-	-	432	1,123	-	-	1,123
	308,529	21,537	375	330,441	280,728	12,672	1,370	294,770
Öhdəliklər								
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	5,038	64,475	-	69,513	40,049	53,049	-	93,098
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	169,383	-	-	169,383	150,084	-	-	150,084
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	15,044	23,332	-	38,376	-	-	-	-
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,857	-	-	1,857	1,932	-	-	1,932
	191,322	87,807	-	279,129	192,065	53,049	-	245,114
Xalis aktivlər / (öhdəliklər)	117,207	(66,270)	375	51,312	88,663	(40,377)	1,370	49,656

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin hərtərəfli qiymətləndirilməsi üçün mürəkkəb sistem tərtib etmişdir. Likvidliyin idarə edilməsi metodları və hesabatları Bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir, Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Departamenti tərəfindən hazırlanır və hər ay Aktivlər və Öhdəliklər Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən, bazarda fəal alınıb-satılan və müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat saxlayır və bütün filialları, bankomatlari və müxbir hesablardakı qalıqları üzrə çox effektiv pul vəsaitlərinin idarə edilməsi sistemini istifadə edir.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi minimum 30% likvidlik əmsalına əsaslanaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilir və idarə edilir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2014	2013
Ani likvidlik əmsalı	61.92%	70.47%

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Risklərin idarə olunması (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)***Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili*

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabrda maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətlərini əks etdirmir.

31 dekabr 2014-cü il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	9,188	25,698	37,110	843	72,839
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	119,179	47,273	6,300	–	172,752
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	–	2,766	40,621	–	43,387
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,857	–	–	–	1,857
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	130,224	75,737	84,031	843	290,835

31 dekabr 2013-cü il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	41,137	15,931	40,309	–	97,377
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	109,715	40,502	1,968	1	152,186
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,932	–	–	–	1,932
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	152,784	56,433	42,277	1	251,495

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və şərti öhdəliklərinin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir yerinə yetirilməmiş kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
2014	86,818	12,924	4,997	–	104,739
2013	81,565	7,895	6,289	293	96,042

Bank gözləyir ki, şərti öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaqdır.

Bankın öz öhdəliklərini ödəmək qabiliyyəti eyni müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətinə əsaslanır.

Bank hər hansı bir təşkilatdan və ya fiziki şəxsdən əhəmiyyətli vəsait almır. Ödəmə müddətlərinin təhlili hər hansı konkret müddətdə əhəmiyyətli mənfi müddətlərin olmasını göstərmir.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə fiziki şəxslərin müddətli depozitləri daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır. Qeyd 15-ə bax.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcələri və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya törəmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir.

31 dekabr 2014-cü və 2013-cü il tarixlərinə Bankın dəyişən faiz dərəcələri ilə alətləri olmamışdır.

(min Azərbaycan manatı ilə)

22. Risklərin idarə olunması (davamı)**Valyuta riski**

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aşağıdakı cədvəllər 31 dekabrda Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətləri üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta dərəcəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin mənfəət və ya zərər haqqında hesabatla təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərinə görə) hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər haqqında hesabatla təsirdən fərqlənmir. Cədvəldə mənfəət məbləği isə xalis potensial artmanı əks etdirir.

<i>Valyuta</i>	<i>Məzənnədə artım, % 2014</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2014</i>	<i>Məzənnədə artım, % 2013</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2013</i>
ABŞ dolları	35.00	3,043	1.37	264
AVRO	35.00	13	10.16	(27)

<i>Valyuta</i>	<i>Məzənnədə azalma, % 2014</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2014</i>	<i>Məzənnədə azalma, % 2013</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2013</i>
ABŞ dolları	(8.74)	(760)	(1.37)	(264)
AVRO	(10.70)	(4)	(10.16)	27

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuzla xələl gətirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi həmin risklərin idarə edilməsi üçün effektiv alət ola bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, giriş, təsdiqləmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

23. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri**Ədalətli dəyər iyerarxiyası**

<i>Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər</i>				
<i>Qiyətləndirmə tarixi</i>	<i>Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)</i>	<i>Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)</i>	<i>Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)</i>	<i>Cəmi</i>
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər				
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2014-cü il	8,693	–	60
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2014-cü il	54,412	–	–
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	4,513
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	262,331
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	69,513
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	169,383
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2014-cü il	–	15,044	23,332

(min Azərbaycan manatı ilə)

23. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2013-cü il	3,148	1,837	60	5,045
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2013-cü il	59,308	–	–	59,308
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2013-cü il	–	–	11,023	11,023
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2013-cü il	–	–	218,271	218,271
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2013-cü il	–	–	93,098	93,098
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2013-cü il	–	–	150,084	150,084

Ədalətli dəyərle əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərle əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	<i>Balans dəyəri</i>	<i>Ədalətli dəyər</i>	<i>Tanınmamış mənfəət/(zərər)</i>
2014			
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	54,412	54,412	–
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	4,513	4,513	–
Müştərilərə verilmiş kreditlər	262,331	264,233	1,902
Digər maliyyə aktivləri	432	432	–
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	69,513	69,513	–
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	169,383	169,383	–
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	38,376	38,376	–
Digər maliyyə aktivləri	1,857	1,857	–
2013			
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	59,308	59,308	–
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	11,023	11,023	–
Müştərilərə verilmiş kreditlər	218,271	220,498	2,227
Digər maliyyə aktivləri	1,123	1,123	–
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	93,098	93,098	–
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	150,084	150,084	–
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,932	1,932	–

(min Azərbaycan manatı ilə)

23. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)***Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər*

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə həmçinin müddətsiz depozitlərə və xüsusi ödəmə müddəti olmayan əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kotirovka olunan edilmiş notların ədalətli dəyəri hesabat tarixində kotirovka edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Kotirovka olunmayan alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlərin, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin, kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklərin və digər maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri, kredit riski və ödəniş tarixinədək qalmış müddəti olan borc alətlərinin cari dərəcələri əsasında gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etməklə qiymətləndirilir.

24. Aktivlərin və öhdəliklərin müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktiv və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəniş öhdəlikləri Qeyd 22-də "Risklərin idarə edilməsi" bölməsində göstərilir.

	2014			2013		
	<i>Bir ilədək</i>	<i>Bir ildən çox</i>	<i>Cəmi</i>	<i>Bir ilədək</i>	<i>Bir ildən çox</i>	<i>Cəmi</i>
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	54,412	–	54,412	59,308	–	59,308
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	4,513	–	4,513	11,023	–	11,023
Müştərilərə verilmiş kreditlər	176,120	86,211	262,331	141,441	76,830	218,271
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	46	8,707	8,753	1,837	3,208	5,045
Əmlak və avadanlıqlar	–	13,335	13,335	–	12,547	12,547
Qeyri-maddi aktivlər	–	6,683	6,683	–	4,757	4,757
Digər aktivlər	1,760	135	1,895	2,271	508	2,779
Cəmi	236,851	115,071	351,922	215,880	97,850	313,730
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	33,505	36,008	69,513	56,992	36,106	93,098
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	163,567	5,816	169,383	148,466	1,618	150,084
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	101	38,275	38,376	–	–	–
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	1,317	–	1,317	–	–	–
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	–	556	556	–	674	674
Digər öhdəliklər	4,858	–	4,858	3,849	–	3,849
Cəmi	203,348	80,655	284,003	209,307	38,398	247,705
Xalis	33,503	34,416	67,919	6,573	59,452	66,025

25. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması

24 sayılı "Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatın açıqlanması" MUBS-ə uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

(min Azərbaycan manatı ilə)

25. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması (davamı)

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər.

YKB və KFS əhəmiyyətli sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolayı nəzarət edir və onlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Bank bu müəssisələrlə kreditlərin verilməsi, depozitlərin götürülməsi, pul vəsaitləri ilə hesablaşmalar və valyuta əməliyyatları da daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, bank əməliyyatlarını həyata keçirir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə cari qalıqlar bunlardır:

	2014		2013	
	<i>Ana şirkət</i>	<i>Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr</i>	<i>Əsas şirkət</i>	<i>Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr</i>
1 yanvarda kreditlərin qalıqları, ümumi	-	-	-	208
II ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	2,050
II ərzində ödənilən kreditlər	-	-	-	(2,258)
Digər hərəkətlər	-	-	-	-
31 dekabrda kreditlərin qalıqları, ümumi	-	-	-	-
Çıxılın – dekabrın 31-nə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	-	-
31 dekabrda kreditlərin qalıqları, xalis	-	-	-	-
1 yanvara depozitlər	-	15,865	-	-
II ərzində qəbul edilmiş depozitlər	-	-	-	15,690
II ərzində ödənilmiş depozitlər	-	(15,688)	-	-
Digər hərəkətlər	-	(177)	-	175
31 dekabrda olan depozitlər	-	-	-	15,865
31 dekabrda cari hesablar	19,606	390	9,557	1,389

	2014		2013	
	<i>Ana şirkət</i>	<i>Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr</i>	<i>Əsas şirkət</i>	<i>Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr</i>
1 yanvarda götürülmüş kreditlər	-	36,107	-	-
II ərzində götürülmüş kreditlər	-	40,004	-	35,303
II ərzində ödənilmiş kreditlər	-	(20,394)	-	-
Digər hərəkətlər	-	184	-	804
31 dekabrda götürülmüş kreditlər	-	55,901	-	36,107

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan formalaşan gəlir və xərc aşağıdakı kimidir:

	2014		2013	
	<i>Ana şirkət</i>	<i>Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr</i>	<i>Əsas şirkət</i>	<i>Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr</i>
Faiz gəliri	27	-	30	10
Faiz xərci	-	(1,904)	-	(979)
Haqq və komissiya gəliri	-	19	-	29
Haqq və komissiya xərci	(94)	(4)	(37)	-
Ümumi və inzibati xərclər	(161)	(319)	(167)	-

5 üzvdən ibarət olan (2013-cü il 6 üzv) əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2014	2013
Əmək haqqı və qısamüddətli mükafatlar	1,049	999
İşçilərin digər hesablanmış xərcləri	32	42
Əsas rəhbərlik heyətinə cəmi ödənişlər	1,081	1,041

(min Azərbaycan manatı ilə)

26. Kapitalın adekvatlığı

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) ARMB-nin müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı əmsallarının təmin edilməsidir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın Baş İcraçı Direktoru və Baş Mühəsibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanması təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

ARMB hər bankdan və ya bank qrupundan: (a) səhmdar kapitalını minimal 10,000 AZN (2013-cü il: 10,000 AZN) səviyyəsində saxlamağı; (b) cəmi nizamnamə kapitalının risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('cəmi kapital əmsalı') müəyyən edilmiş minimal 12% (2013-cü il: 12%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı və (c) 1 dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('1 dərəcəli kapital əmsalı') müəyyən edilmiş minimal 6% (2013-cü il: 6%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı tələb edir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2014-cü və 2013-cü illər ərzində Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun kapitalın adekvatlığı əmsalına uyğunlaşmışdır.

31 dekabr 2014-cü ildə Bankın Kapitalın adekvatlığı əmsalı ARMB tələblərinə əsasən aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2014	2013
1-ci dərəcəli kapital	66,025	62,654
2-ci dərəcəli kapital	5,720	7,616
Çıxılsın – kapitaldan tutulmalar	(6,683)	(4,757)
Cəmi kapital	65,062	65,513
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	383,648	339,828
1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı	15.47%	18.44%
Cəmi kapitalın adekvatlığı əmsalı	16.96%	19.28%

27. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

21 fevral 2015-ci il tarixində Azərbaycan manatı ABŞ dollarına və digər əsas valyutalara qarşı təxminən 34% devalvasiya etmişdir. Devalvasiyadan əvvəl və sonra məzənnələr 1 ABŞ dollara qarşı, müvafiq olaraq, 0.786 AZN və 1.050 AZN olmuşdur. Bu hadisə Bankın gələcək nəticələri və maliyyə vəziyyətinə, o cümlədən kredit portfelinin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərə bilər. Bankın biznesinin yaxın gələcəkdə davamlılığını və inkişaf etməsini dəstəkləmək məqsədilə Bank zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görmüşdür.